

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה משיעוריו של
הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת חיי שרה 157

עקדת שרה

וַתִּמָּת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הוּא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן (כג, ב). פירש"י שלכך נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, לפי שעל ידי בשורת העקידה שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרחח נשמתה ממנה ומתה. והוא כמובא במדרש שנחומא (וירא כג) שבעת העקדה הלך השטן לשרה ונזדמן לה כדמות יצחק ואמר לה שאלולי שאמר לו הקב"ה 'אל תשלח ירך אל הנער', כבר הייתי נשחט, ולא הספיק לגמור את הדבר עד שיצאה נשמתה¹, הדא הוא דכתיב 'ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה', מהיכן בא, מהר המוריה. ובפרקי דרבי אליעזר (פ"ב) מובא עוד, שאמר לה השטן שהיה יצחק בוכה ומלל שלא יכול להנצל, ומיד התחילה שרה בוכה ומללת, בכתה שלש בכיות כנגד שלש תקיעות, שלש לילות כנגד שלש יבכות, ופרחה נשמתה ומתה².

ומובא בויקרא רבה (כ, ב), שכאשר ראה אברהם שמתה מתוך בשורת העקדה, היה מהרהר בלבו ואומר שמא נמצא בו פסול חלילה ולא נתקבל קרבנו, יצתה בת קול ואמרה לו "לך אכול בשמחה לחמך" (קהלת, טז), ישראל לא שמחו בעולמי, שהרי 'שמח ישראל בעושו' לא נאמר, אלא "שמח ישראל בעושו" (תהלים קמט, ב). שעתידין הן לשמוח במעשיו של הקב"ה לעתיד לבוא, וכן כביכול לא שמח הקב"ה בעולמו, שהרי 'שמח ה' במעשיו' לא נאמר, אלא "ישמח ה' במעשיו" (תהלים קד, לא), שעתידין הקב"ה לשמוח במעשיהם של צדיקים לעתיד לבוא.

ורעם גבורותיו מי יתבונן

וביאור הענין, שצפה אברהם על אחרית הימים שיגאלו ישראל בזכות עקדתו של יצחק, כמו שאמר רבי יהודה בר סימון בירושלמי תענית (פ"ב ה"ד) שאחר כל הדורות עתידין ישראל לאחוז בעונות ולהסתבך בצרות, וסופן להגאל בקרניו של איל הזה, ולכך כאשר ראה שנתגברה מתוך כך מידת הדין ונסתלקה שרה, אמנם בשרה לו הבת קול שעתידין להתהפך הדבר לטובת בניו ולשמחת ישראל בעושו, הזדרז לקוברו בחברון, בכדי לחבר אותה עם עקדת יצחק שבהר המוריה, שבוה תחזק הדרך לבניו באחרית בימים להגאל בגאולה השלימה.

וכמובא בתיקונ"ז (בתיקון יג, דף כח ע"ב) שלכך דווקא מצד רוח הצפון וצד הגבורה שהיתה יורדת ומכה בכינורו של דוד בחצות הלילה, היה מנגן כינורו מאליו בשירות ותשבחות להקב"ה, כי מצד הגבורה יוצאים הרעמים שנאמר עליהם (איוב כו, יד) "ורעם גבורותיו מי יתבונן", שנבראו בכדי להתבונן על ידם בגבורותיו של הקב"ה, והם בסוד קולות התרועעה התקיעה והשברים, שהם כנגד שלושת האבות, שיתעוררו בעולם לפני ביאת המשיח, ובזכות שנקברו בחברון יתחברו הם עם השכינה וישברו ויכניעו את כל האומות ששלטו על ישראל בגלות, שזהו סוד ניגונו של כינורו של דוד.

אתחבר דוד מלכא באבהן

ולכך נקראת חברון 'קריית הארבע' (בראשית לה, כז), שהוא שלימות היחוד של מלכות דקדושה, כמובא בזוהר חיי שרה (בדף קכה ע"א) שנקראת כן על

1 וביאר זאת הכית הגדול (פדר"א לב) על פי המובא בהקדמת זוהר (בדף יא ע"א) שבשעה שעשה אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק בנו קטרט השטן על זה, וגור הקב"ה שיקרב יצחק לקרבן ושתמות מתוך כך שרה. ולכך כאשר ראה השטן שלא עלתה בידו ונחשב האיל לתמורת יצחק, חשש שמא תנצל גם שרה מבנות המיתה, ולכן הקדים עצמו אל שרה להבהילה כדי שתמות על ידי הצער.
2 וצ"ע שם הרד"ל (בס"ק יד), שבספר הישר (סוף פ' וירא) מובא שבאמת תחילה נתנחמה מצערה בזה שהיה ציווי ה' ואחר כך כשברוהו שהוא חי, מרוב שמחה פרחח נפשה.
ובעבודת ישראל (פ' חיי שרה) ביאר, שכאשר שמעה מעשה העקידה שעוקד אברהם את יצחק בנה לעולה לה' והבינה בקדושתה שנעשה בזה יחוד גדול וקדוש, והיה המקום הוא רחוק ממנה ללכת שמה להתדבק עם אב ובנו בקדושת היחוד, לכן על כל פנים מרחוק מסרה נפשה באהבה ובטהרה להפטר מהעולם הזה בעת רצון ושעה קדושה כזאת, והסכים הקב"ה על ידה ויצאה נפשה בקדושה בשעה זאת.

שם ד'אתחבר דוד מלכא באבהן', וכמובא בזוהר וירא (בדף לא ע"א) שלכך מתוך שהשתטח כלב על קברי האבות בחברון ניתנה לו לחלקו בירושת הארץ, מפני שבזה הכין וסלל הדרך לדוד שבא מזרעו להתחבר באבות הקדושים, שבוה תלויה שלימות מלכות דקדושה. ולכך מלך דוד תחילה שבע שנים בחברון, ובוה נבנתה קומת המלכות בשלימות, ולאחר מכן מלך בירושלים וירש את מידת המלכות בשלימות לזרעו אחריו לנצח.

אנא זמין לצלאה קמי קוב"ה בגינך

כי מתוך ריח הגן עדן היוצא ממערת המכפלה שבחברון, עתידים כל ישראל לשוב אל ה' בכל ליבם, ולהעלות ריח ניחוח אֶשֶׁה לה' בהר המוריה. שהרי מעפר מקום המזבח נברא אדם הראשון, בכדי שיועיל הדבר לכפרתו כמובא בירושלמי נזיר (פ"ה ה"ב), ובבראשית רבה (יד, ח), וכאשר חטא וגורש מגן עדן הלך וישב לו בהר המוריה הסמוך לשער גן עדן, ואחר שנתקבלה תשובתו חצב לו קבר מחוץ להר המוריה, הוא מערת המכפלה שבחברון, כמובא בפרקי דרבי אליעזר (פ"ה).

ומובא שם בזוהר חיי שרה (בדף קכז ע"א ואילך), שהכל הוא מפני שמתוך זוהמת הנחש שהגבירי בחטאו נפגם המזבח שלא יוקרבו עליו קרבנות, אבל הראה לו קוב"ה אור אחד דק היוצא מגן עדן למקום מערת המכפלה, וחשק שהיה שם מקום קבורתו בכדי שיבוא מתוך כך אל תיקונו, וחצב לו לו שם מערה לקבורתו וקבורת אשתו, וחס עליו קוב"ה וגנז אותו במיתתו במערה זו³ סמוך לגן עדן התחתון, והעלים הדבר מעיני הנבראים⁴, אמנם סיבב בסיבותיו שיתגלה הדבר לאברהם ביום השלישי למילתו, כאשר שכן אז בחברון בחלקת ממרא שיעצו על המילה (ב"ר מב, ח), וברח ממנו בן הבקר שרצה ליתן לאורחים עד למקום מערת המכפלה, וראה שם אור המאיר ונר הדולק, והריח ריחות גן עדן הנושבים שם.

ונגלה לו אדם ואמר לו שמקום זה הוא פתח גן עדן התחתון שנטמנו שם הוא וחווה⁵, ועדיין לא בא אל תיקונו עד שבא אברהם שעל ידו יחל תיקונו, ולכך חמד אברהם מערה זו לקבורתו וקבורת שרה, והיה מתפלל שם בשחרית בכל יום, וכעת שנסתלקה שרה הלך וקנה אותה בחכמתו מעפרון החיתי בכסף מלא, וכאשר בא לקבור בה את שרה לא חפצו אדם וחווה לתת לו זאת, בכדי שלא יכלמו ממעשה הטובים, בנוסף למה שכבר עומדים ובושים הם מחטאם, אבל הבטיח להם אברהם שיתפלל עליהן שלא יבושו עוד לעולם, ומיד נתפייסו וקבר אברהם את שרה אשתו.

לבושין דיקר סלקין ריחין מבוסמא דערן

וזהו שמובא בזוהר בא (בדף לט ע"א) שהלבושים שלבש יעקב בבואו אל אביו יצחק לקבל ברכתו, שאמר עליהם יצחק "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'", הם הכתנות אור שהלביש הקב"ה לאדם וחווה, וזכה יעקב מתוך מעשיו הטובים שהיה הוא עצמו מריח בריחם הטוב, והכיר בהם יצחק שהוא ריח הגן עדן שבמערה, והוא ריח הטוב שבהר המוריה, וברכו.

ואמר רבי במדרש הנעלם בזוהר חדש נח⁶ (בדף כו ע"ב) שזהו ריח הטוב של הנשמה שהיה לה בגן עדן, והיא תכליתם והשתוקקותם של כל הנבראים, שרוצים הם לשוב ולעמוד לפני הבורא ברוך הוא כראוי מתוך ריח העליון הזה, וכמו שאמר הקב"ה (יחזקאל כ, מא) "בריח ניחוח ארצה אתכם בהוציא אתכם מן העמים וקבצתי אתכם

3 ובזוהר חדש רות (בדף צז ע"א) מובא לדעת רבי קסמא שנת בן הוא שקבר אותו, ולדעת רבי רחומאי הקב"ה קבר אותו.
4 ובזוהר חדש רות (בדף צז ע"א) מובא בשם רב הונא, שקודם שבא אברהם היו מבקשים רבים ליקבר שם, ומלאכי השרת היו שומרים המקום והיו בני האדם רואים אש דולקת שם, ולא יכלו לכנסו. עד שבא אברהם ונכנס, וקנה אז את המקום מעפרון החיתי.
5 ובזוהר חדש רות (בדף צז ע"א) מובא בשם רבי רחומאי ששמע אז אברהם קול מלאכי השרת האומרים לו שאדם הראשון קבור שם, ואברהם יצחק ויעקב מוכינים יהיו למקום הזה.
6 וז"ל בזוהר לך לך (בדף פ"ג ע"ב, בסתרי תורה).

ואלה יעמדו על הברכה

העלון מוקדש לרפואת ישועות והצלחת: שיר בת יפית, מאור בן טניה, מנחם בן בתיה, פבל נסים בן מרינה, יעקב בן בתיה, יאיר בן טניה, אוריאל בת לאה, לאה בת סימי, דניאל יוסי בן יסמין. להקדשות יקיריכם ניתן לפנות בטל' 0527.130.400

לעילוי נשמת

ראו דור דרוור בן רונית ז"ל

וישקול אברהם לעפרון את הכסף

וזהו שאמר רבי יודן בר סימון בבראשית רבה (ט, ז) שמערת המכפלה, ובית המקדש, וקבורתו של יוסף, אין יכולים אומות העולם להונות את ישראל לומר גזולים הן בידכם, כי נקנו בכסף מלא כמפורש בכתובים, מערת המכפלה על ידי אברהם (בראשית כג, טז), קבורתו של יוסף בשכם על ידי יעקב (בראשית לג, ט), וגורן ארונה ובית המקדש על ידי דוד (דבה"א"א, כא, כה).

וראשית לכל החל אברהם בקנותו את מערת המכפלה מאת בני חת, וכמובא בפרקי דרבי אליעזר (פלא"ג) שהיו אלו היבוסים, אבל התנו עמו שיכרות עמהם שבועה שאין ישראל יורשים את עיר יבוס כי אם ברצונם של היבוסים, ועשו צלמים של נחשת והעמידו אותן ברחוב העיר וכתבו עליהם שבועת אברהם, וכשבאו ישראל לארץ רצו ליכנס בעיר היבוס ואלו היו יכולים מפני אות ברית שבועת אברהם, כמו שכתוב (שופטים א, כא) "ואת היבוס יושב ירושלים לא הורישו בני בנימין", וכן כשמלך דוד ורצה ליכנס בעיר היבוס לא הניחו אותו, כמו שכתוב (שמואל ב' ה, ו) "ויאמר לדוד לאמרו לא תבוא הנה כי אם הסירך העורים והפסחים לאמר לא יבוא דוד הנה", עד שעלה יואב בן צרויה וכבש אותה, והסיר צלמים אלו, ולאחר מכן קנה דוד את עיר היבוס לישראל בכתב עולם לאחוזת עולם.

בריה ניהוח ארצה אתכם

וכל זה היתה עצתו העמוקה של אברהם שקנה את מערת המכפלה בכסף מלא לקבורת שרה, שבוה טבע בנשמות זרעו את ריח הטוב של גן עדן שבחברון והר המוריה, אמנם בכדי שיוכלו לגלות הדבר ולעסוק בגילוי אחדות הבורא ב"ה ויחוד שמו, קנה יעקב את חלקת קבורת יוסף, שבוה קנה והשריש בקרבם את מידת היסוד ויחוד ה', ובכוחם קנה דוד להר המוריה והכין היסודות לבית המקדש, עד שיקום נצר מחלציו ויעורר כל נשמות ישראל להיות כולם כאחד, ולגלות לכל הנבראים מיחוד שמו יתברך שיהיה הוא למלך על כל הארץ, ובוה יניף עליהם ריח טוב מריחות גן עדן, ומתוך כך יתקיים בישראל 'בריה ניהוח ארצה אתכם', ויסורו שומרי חומות ירושלים, ויכנסו כל ישראל בשבעת פתחי גן העדן שבהם, עד לרום מעלתם בגבהי מרומים.

מן הארצות אשר נפוצותם בם ונקדשתי בכם לעיני הגוים", אמנם בכדי לבוא לזה צריכים ליכנס בפתחי גן עדן העומדים בשערי חומות ירושלים, וכל עוד לא ראויים לכך הנבראים, עומדים מלאכי השרת ולא נותנים לנשמותיהם ליכנס בפתחים אלו, ועל זה אמר שלמה (שה"ש ה, ז) "מצאוני השומרים הסובבים בעיר הכוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי שומרי החומות", ולכך צריכים הנבראים תחילה להשלים לתיקון חטא אדם הראשון ולבנות לירושלים של מטה.

חיי שרה – חיים הנשמתא

ולזה צריכים הם לזכות לחיי שרה, שהם חיי הנשמה, מתוך שיתנו דעתם ומחשבתם בכל עבודתם שתהיה אך לכבוד השכינה, ובוה ישלימו לארבע אותיות שם הוי"ה, ויתקיים בהם "כל הנשמה תהלל יה" כמובא בתיקוני זוהר חדש (בדף קלט ע"א). ומבואר שם, שזהו שנקברה שרה 'בקריית ארבע', שהוא ארבע כנפות הארץ שגלו בהם ישראל וגלתה שכינה עמהם, מפני שישראל בפירוד זה מזה ואינם נעשים 'לגוי אחד', אבל מתוך שיקבצו כולם מארבע כנפות הארץ להיות באחדות אחת, תתעורר מידת היסוד לי"ח הכל כאחד, ובוה תתגלה אחדותו יתברך בעולם ויראו וידעו כולם ש'ה' אחד ושמו אחד, וכְּשֶׁרָה שִׁיעָא נִשְׁמַתָּה ב'אחד' דקריאת שמע.

האיר פני כל המזרח עד שבחברון

ולכך בכדי לידע במקדש את זמן שחיטת התמיד, שזהו סמוך לנץ החמה שהוא זמן קריאת שמע לכתחילה (ש"ע א"ח סי' נח), שְׁאֵל הממונה 'האיר פני כל המזרח עד שבחברון', והיה משיב הרואה 'הן' כמובא במשנה יומא (ג, א), ומובא בירושלמי יומא (פ"ג ה"א) שהיה הדבר בכדי להזכיר זכות האבות ישיני חברון. כי דרך יחוד ה' לדורות נמשכת לישראל מכוחם של ישיני חברון המטיפים בזרעם אחריהם את ריח הטוב שמרום מחצב נשמותיהם בגן עדן, ובוה מתעוררים הם להיות כאחד ולהביא לכדי גילוי אחדות ה' בעולם.

אמנם תלוי הדבר בכוחו של יוסף שהיה מרכבה למידת היסוד, ובכוחו מתגלה בישראל היחוד הנמשך מהריח גן עדן שבחברון, וזהו שביאר הפנים יפות שבמה שאמר הכתוב (בראשית לו, יד) ששלח יעקב את יוסף מעמק חברון, מרומז שְׁשָׁלְחוּ בזמן קריאת שמע סמוך לנץ, שהוא זמן ש'האיר כל פני המזרח עד שבחברון', והוא זמן שיצא האדם לדרך בכי טוב כמו שאמר רב יהודה אמר רב במסכת פסחים (בדף ב ע"א), ולאחר כ"ב שנה במכוון שנפגש שוב יעקב עם יוסף בנו, קרא קריאת שמע באותו זמן⁷ (רש"י בראשית מו, כט).

7 וכמו שביאר המשכיל לדוד (בראשית מו, כט) שיוסף שהוצרך לצאת לדרך בבוקר להזדרז לקראת אביו, קרא קריאת שמע סמוך לעלות השחר, אבל יעקב היה קורא כעיקר המצוה כותיקין סמוך להנץ החמה, ובאותו זמן הגיע יוסף אצלו.

"אנכי אשמח בה'" (תהלים קד, לד)

משיעור יום א' ויגש תשע"א

א

של הצדיקים הוא כולו תורה, היינו שכל תפיסת מחשבתם על העולם ועל הבריאה נובעת ללא הפסק מספרי הקודש של חכמת שלמה, היינו שכל חכמתם נובעת מתוך שיר השירים, ובינתם מתוך ספר קהלת, ודעתם מתוך ספר משלי, שזהו כנגד מידות ג' האבות, כמובא בזהר בא (בדף לט ע"א) ששיר השירים הוא מצד החסד, וקהלת מצד הגבורה, והדעת והרחמים מצד ספר משלי.

וכל התבוננות ומחשבת הצדיקים על עולם הזה ודרכי בני האדם הוא מתוך שלמות החכמה הבינה והדעת, ומתוכם מולידים הם בליבם לכל דרכי התשובה והיראה והאהבה, עד אשר נדבקו בהש"ת בדרכי הידיעה והאמונה בו יתברך. ומתוך שידועים מהבורא ב"ה ומשיגים בדעתם כל אשר יש ביכולתם להשיג, באים הם למדרגות אמונה וביטול בפני הבורא, ובוה נעשית דעתם שקולה ככל העולם כולו, ובכל מקום בו הם פוסעים מאירים הם את נשמתם לכל באי עולם, עד אשר יודעים הדורות כולם שהם אור המאיר מהארץ עד לכסא הכבוד.

וכל הצדיקים שבכל הדורות כלולים הם משבעת הרועים, שבכל דרך קדוש שחקקו בעולם, הלכו תחילה כאברהם והאבות וכל שבעת הרועים, מתוך שתקנו תחילה את מחשבתם ודעתם בענין הידיעה והאמונה בה' ב"ה, ומתוך כך הלכו וחקקו בעולם אור המאיר לכל נשמות ישראל שיוכלו להאיר הם בעצמם כל אחד עד לשורשו וצור מחצבתו.

ג

וכל החפץ לילך בדרך אמת, הנה מוכרח הוא לילך בדרכם הקדושה שחקקו בעולם, והכל הוא מתוך שינוי ההתבוננות והמחשבה על הבורא ב"ה. כי

כל נשמת יהודי היא אור עצום המאיר מהארץ עד כסא הכבוד, וכשם שהחמה מאירה מתוך עצמה עד למרחוק, כך מאירה כל נשמת ישראל מתוך עצמותה עד לכסא הכבוד, כי טמן הקב"ה בכל נשמה ונשמה סגולות ומטמוניות שיכולות להאיר לעולם כולו, וכשם שהוציא הקב"ה מאברהם אבינו את אורו הגנוז בו מההעלם אל הגילוי, והפיץ את אורו בכל העולם עד שהאיר מתחת כסא כבודו יתברך להיות מרכבה לאור השכינה, כך בכל נשמה מישראל יש מטמוניות גנוזות שיאירו לכל השבילים והעולמות, וכל אשר עובר בר ישראל בימי חייו הוא בכדי להוציא ממנו את כל האור הגנוז בו, מתוך שיאיר עד שורשו וכיר בכל הטוב העצמי שטמן וגנוז בו השי"ת כאשר האציל וברא את נשמתו.

והכל תלוי בכך שיתבונן ויביט בשורש גזע מחצבתו, ששורש נשמתו הוא הבורא ב"ה שנפח והאציל לה מעצמותו ממש, וכך כאשר הולך הוא אחרי השי"ת בדרך הנכון והאמת, יוצא כל האור הגנוז בו, ויכול הוא להאיר. וכך קודם שהאיר אברהם אבינו את כל העולם, תחילה הלך אחרי השי"ת במסירות נפש, מתוך שחקר והתבונן מהו שורש העולם כולו, ומהו מהותו ושורשו שצריך הוא לילך אחריו, ובוה נעשה לאור ותקוה לעולם כולו.

ב

והיה הולך וחי אברהם בתוך עובדי עבודה זרה שהיו בתכלית הריחוק מאור הבורא ב"ה, והחילוק בינו לבין בית אביו וכל הסובבים לו היה בענין ההתבוננות החכמה ותפיסת הדעת, שזהו עיקר החילוק בין צדיק לשאינו צדיק. שהרי לכל אדם יש חכמה בינה ודעת, אלא שעיקר מעלת קנין הדעת הוא מצד תפיסת המוחין והמחשבה וההתבוננות של האדם, והמוח והדעת

הנה יש דרך שהולך האדם אחרי השי"ת מתוך ידיעה, היינו שיודע ובוחר בו יתברך, ויודע ובוחר בתורה הקדושה ובכל דברי הנביאים והצדיקים, ויש שהולך האדם אחרי השי"ת מתוך אמונה, היינו שמאמין בו יתברך, ומאמין בתורה ודברי חכמים. והנה מה שהולך האדם אחרי השי"ת מתוך הבחירה, הוא מעולה יותר מאשר ילך אחרי יתברך מתוך אמונה, ודרך משל שבוחר האדם בחברו לילך עימו בדרך מסוכן, הנה כאשר בוחר בו מתוך ידיעה שראוי וטוב הוא להיות עימו בדרך זו, זהו מובחר יותר מאשר שאינו יודע ומכירו אך נשען על האמונה בו מתוך שאין בידו אלא זאת.

וענין הידיעה בעבודת האדם הוא הבחירה של האדם בידיעתו מהשי"ת ומאמיתת תורתו וגדולת הצדיקים ומדרגתם ומעלת נשמות ישראל, וזהו שאמר דוד המלך (תהלים קל"ה, ה) "כי אני ידעתי כי גדול ה'", היינו שהידיעה היא גדולה מהאמונה, וכך בא דוד המלך למדרגה של ידיעה בגדולת השי"ת כאמור, עד שמתוך כך בחר השי"ת בו למלך על ישראל, וכמו שכתוב (מלכים א' י"א, לד) "דוד עבדי אשר בחרתי אותו", וזה גם כן מתוך שהיה יודע ה' ב"ה בדוד שיש בידו להביא לכדי בנין בית המקדש, ולהביא לכדי התכלית הנצחית והמוחלט, ולכך מינהו על כל אוצרותיו חמדת תחתונים ועליונים, והוציא ממנו השי"ת את שלמה המלך שבנה את בית המקדש, ואת משיח צדקנו, שכוללים הם את כל הטובות הנצחיות העתידות לישראל.

ד

אמנם יש מדרגת אמונה שהיא למעלה מהידיעה של האדם, והוא שיאמין על מה שלמעלה ממנו, וזהו הנאמר במשה רבנו "בכל ביתי נאמן הוא" (במדבר י"ז, ט), שלא היה בו כל רושם רצון לקבל או מחשבה השייכת לענין של גאות, עד שהיה משה כלי המזוכך ביותר בכריאה לכדי שתשרה השכינה אצלו בד' אמותיו.

ומדרגת האמונה של משה היא, שגם כאשר אין הולך כרצון האדם צריך הוא לגלות בזה מה שאמר משה "ונחננו מה לא עלינו תלונותיכם כי על ה'" (שמות ט"ז, ח), ולימד בזה לישראל שצריכים אנחנו לגלות שאיננו פועלים דבר, בסוד 'ונחננו מ"ה' (אלא רק בתמימות הולכים בדרך דוד המלך ומזדרזים למצוות השי"ת, וכענין שאמר (תהלים קי"ט, ס) "חשתי ולא התמהמהתי"). וזהו 'לא עלינו תלונותיכם', היינו שכל שאינו כרצון האדם, אין לו לבוא בטרוניה ואשמה, 'כי על הוי"ה', היינו מתוך שנתבונן ברחמים של השי"ת, שהוא ענין האמונה' שהיא למעלה מהשכל, וכענין 'בכל ביתי נאמן הוא'.

ה

וצריך שילך האדם בדבר לעולם מדרגה לדרגה, כי בכל עליית דרגה שישוב לבוא ב"ה ביראה ובאהבה, כי אי אפשר שיעלה האדם מדרגה אם לא שעשה תשובה תחילה, כי על ידה עולות הנשמות מדרגה אל דרגה, מתוך שעושות תשובה תדיר על שהרהרו על הנהגת השי"ת ועל מידת הרחמים וטובו יתברך.

ועליית הדרגה מצד היראה היא שיבחר לראות מתוך ידיעה את כל הטוב הסובב אותו וכל הרחמים והחסדים הגדולים המגולים לעיניו. כי הנה יש לאדם אין סוף טוב מגולה בחייו ברוחני וגשמי, ומצד השכל הישר והאמת יש לו לאדם לבחור להביט ולראות את כל הטוב הסובב אותו ואת כל השפעים הנשפעים לו מן שמיא ולמנותם ולהלל ולשבח עליהם לפני ה' ב"ה, ובה משלים לצד היראה ויכול לילך ולעלות מדרגה שבבחינתה.

והדרך שיעלה בדרך האהבה הוא מתוך מידת האמונה, שבכל מה שאינו יכול לתפוס ולהבין את טוב השית וחסדו, ילך בדרך האמונה, היינו שיביט האדם על הרחמים ועל חסד הבורא ב"ה שייטיב ויגלה עימו לעתיד. כי דרך האמונה מוכרחת היא שתהיה מתוך המחשבה והצפייה על העתיד, שאז תתגלה הבחירה למפרע, היינו שיראה האדם שהיה הוא בוחר בכל מה שבחר השי"ת בשבילו בכל ימי חייו.

ו

ושלימות דרך האהבה תהיה לעתיד מתוך שיראה האדם כחוש את טוב השי"ת אשר הטיב ומטיב עימו, ואת גודל ועוצם רחמי השי"ת שהיה עימו ואיתו ואצלו תמיד בכל רגע ובכל שעה והשיגח עליו בפרטי פרטות באהבה אין קץ, שמתוך כך תעלה הנשמה ותילכל באור השכינה שהוא סוד מסירות נפש, שזוהי עליות הנשמות ודרכי עבודת גדולי הצדיקים.

אמנם בעולם הזה עליית האדם מדרגה אל דרגה בענין האמונה הקדושה היא מתוך שישוב בתשובה על שהתמהמה מלחשוב בטובה וברחמי השי"ת, ואף הרהר בצדקותו וחסדותו של ה' ב"ה, ומתוך כך בא לידי פגם אמונה וקלקול הדעת, היינו שלא בחר לחשוב להתבונן ולהביט בהטוב שיש לו בחייו, ובכל

חסרנותיו בא לידי טרוניה האשמה ועצבון, שעל זה הוכיח משה 'לא עלינו תלונותיכם', כי הכל הוא רק מפני שאינו מביט על רחמי השי"ת.

ודרך עליית המדרגה בדרך היראה היא מתוך שיבחר להביט בדרך הישר ולראות את כל הטוב והחסד והרחמים הסובבים אותו, ומתוך האמונה בכל מה שיעשה איתו השי"ת והטוב שצופן לו הבורא, ובה יבוא לאהבת השי"ת ויוכל לעלות מדרגה בקרבת ה'.

ז

והנה תכלית ההתבוננות והמחשבה של האדם בכל האמור הוא בכדי שיבוא לידי כך שיוצא מפיו הבלים מתוקנים ומאירים לאוויר העולם. כי עיקר מעלת מדרגת האדם על הדומם על הצומח והחי הוא בענין הדיבור, כמו שכתוב (בראשית ב', ז) "ויהי האדם לנפש חיה" ותרגם אונקלוס 'לרוח ממללא', נמצא שכלל בני האדם מעלתם הוא בענין הדיבור וההבל היוצא מפיהם, והחילוק שיהיה בין אדם לחברו הוא באיזה ענין ובאיזה מחשבה ודעת יהיו כלולים הבליו פיו היוצאים לאוויר העולם.

וכל חילוק המדרגות בין בני האדם הוא בענין הדעת והמחשבה המתגלה בפי כל אחד ואחד. דהנה קודם שאדם מוציא מפיו הדיבור יש בו שורש מחשבה לאותו הדיבור, אמנם מיום חטא אדם הראשון אין הפה והלב שוים, ועל כך נאמר (ישעיה כ"ט, ג) "כפיו ובשפתיו כבדוני וליבו ריחק ממני", היינו שרחוק שורש הדיבור מן הדיבור והבל הפה.

אמנם האבות ושבעת הרועים באו למדרגת השוואת הלב עם הדיבור, ולכן הבל פיהם שווה הוא להרהור ומחשבת ליבם, ולכך עליהם עומד העולם, וכמובא בזהר ויצא בסתרי תורה (בדף קמ"ב) שאמר רבי אלעזר שהעולם כולו עומד על שבעה הבלים קדושים אלו, ואמר רשב"י בתיקונ"ז (בתיקון ס"ט, דף ק"ד ע"א) שיוצאים הם מדיבור השי"ת שאמר "יהי אור" (בראשית א', ג) וכאשר אמר כן נתקיים תיכף "ויהי אור", ובסוד 'ברוך אומר ועושה', וזהו מפני שלא היה כביכול השתוות בין הלב לבין הדיבור.

וכן הוא בדרך עבודת האבות ושבעת הרועים, שמתוך שבאו לכדי כך שיהיו פיהם וליבם שווים, בזה נעשה הבל פיהם מעמיד לכל העולמות, וכנאמר בהם (ישעיה נ"א, ט) "ואשים דברי פיך ובצל ידי כסיתך לנטוע שמים וליסוד ארץ", כמו שאמר רשב"י בהקדמת זוהר (דף ד ע"ב), כי בזה דבק בדרכי השי"ת שפיו וליבו שווים ואומר ועושה מיד, עד שנכללו באלו השבעה הבלים, שהם סוד שבעת קני מנורת השי"ת המאירה מהארץ לכל הרקיעים עד לכסא הכבוד.

ח

ובכדי שיוכל כל אדם להוציא מפיו הבלים קדושים ולהאיר את אורו ולהוציא מעצמו כל הגנוז בו, צריך לילך בזה בדרך האמור לעיל בענין הידיעה והאמונה היראה והאהבה. שכאשר בא בתפילה לפני ה' ב"ה, ילך תחילה בדרך היראה, היינו שמאחר שכך הוא האמת שמשפיע לו השי"ת שפעים וטובות עד אין קץ, על כורחו שיבחר להביט בכל הטובות האלו שהטיב עימו מעודו, ומתוך התבוננות זו יוציא מפיו את דיבורי התפילה, ועל אף שאין פיו וליבו שווים בדיבורי התפילה, מכל מקום כיון שדעתו ומחשבתו אוחזת בטוב השי"ת וחסדיו, יוצאים אלו ההבלים בקדושה גדולה, ונעשים מהם רקיעים ורוח העולה עד לפני כסא הכבוד, וכענין שאמר קהלת (ג, כא) "מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה", כי בזה הוא נכלל באלו השבעה הבלים של צדיקי יסודי עולם המעמידים לעולם כולו.

וזהו שאמר קהלת (א, ב) "הבל הבלים... הבל הבלים הכל הבל", שהם יחד שבעה הבלים כמובא בתיקונ"ז (שם בתיקון ס"ט, בדף ק"ד ע"א), היינו שאחר שהלך וחקר בהתבוננות גדול ועצום אחר דרכי בני האדם להשיג תכלית ונצחיות, בא ומצא והבין שתלוי הכל בקרבת האדם למדרגת אלו ההבלים הקדושים, וכל מעלת האדם על חברו הוא בהבל פיו אם יוצא מתוך מחשבה והתבוננות, ואם יש לו דרך בתפילה שתהיה התפילה 'רחמי', מתוך שתהיה דבוקה כולה בחסד והרחמים ובטוב השי"ת, הנה מתקיים בו מה שאמר קהלת (י"ב, ג) "כי זה כל האדם", היינו שזהו החילוק בין אדם לאדם, שהכל הוא כפי בהבל פיו.

שהרי דרש רבי שמעון בן זומא במסכת ברכות (בדף ו ע"ב) שזהו 'כי זה כל האדם', שכל העולם לא נברא אלא לצוות לזה, ואפילו חיות שרפים ואופנים לא נבראו אלא לסייע לאותו אחד שעומד ועובד על כך שיצא מפיו דיבור קדוש והבל פה אמיתי לפני השי"ת, וטורח מתוך היראה לבחור להביט אך בטוב שיש לו בחייו, וחותר לייקר ולהכיר בכל הרחמים הסובבים אותו, וכמובא בתיקונ"ז (שם בתיקון ס"ט, בדף ק"ה ע"ב) שכל הבריאה מסייעת לאותו

שמסדר השי"ת שיוכל האדם לעמוד על הארץ ותהיה לו שייכות ואפשרות לפנות אל הבורא ב"ה, שכל זה הם שפעים והנהגה פרטית בחסד אין קץ.

יא

ולכך בתפילה האדם הוא כמלאך הפורש כנפיו ודוחק את הארץ כדי לפרוח מעלה יותר, ומתוך ההתבוננות בחסד ה' יש לו ארץ לרגליו שיוכל על ידה לעלות מעלה בתפילתו, כי ענין השפע והטוב שיש לאדם משמש הוא לאדם שלא יסיח דעתו מרחמיו וטובו. אמנם אש התנועה שיוכל המלאך לעופף בו כנאמר בישעיהו (ו, ב) "בשתיים יכסה רגליו ובשתיים יעופף", זהו מתוך יסוד האש, שהוא האהבה, וכמו שאמר עליה שלמה בשיר השירים (ה, ו) "רשפיה רשפי אש שלהבת יה", והיא דרך האמונה מתוך האהבה, וזהו היכן שאין בו ידיעה מהנהגת טוב השי"ת ומכל מקום מאמין וסומך הוא בביטחון גמור על טוב השי"ת, וזהו כנגד 'רצוא', שהוא ריצה אחרי השי"ת, וכמו שאמר שלמה שם (א, ד) "משכני אחריו נרוצה", וכמו שכתוב (הושע ו, א) "ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו".

כי מתוך התבוננות בצד החסד לבד אין התפילה יכולה לעלות ולפרוח למעלה אלא בסוד יחוד חיצוני, כי מפני קשיות הלב, והקושיות הטמונות שיש לאדם בליבו על הנהגת השי"ת, שהם בסוד "שבע שני רעב" (בראשית מא, כז), אין יכולה תפילתו לעלות למעלה ולהכליל עם השכינה בסוד היחוד הפנימי, ובכדי שיבוא האדם לידי יחוד השלם בתפילתו, צריך הוא לבוא בסוד 'להב' המזבח כאמור, שהוא עליית השכינה מתוך אהבה ובסוד האמונה, כי האמונה מתחילה היכן שהשכל נגמר, והיינו שכל חסדי השי"ת שיוכל האדם לראות זאת בשכלו זהו כנגד שבע שנות השבע כאמור, אמנם בעת שבע שנות הרעב צריך הוא לענין האמונה, ורק מתוך כך יוכל לצאת בשלימות מהמרירות והעצבון האוחזו ומדבקו לארץ ומעכב מתפילתו לעלות ולפרוח למעלה בסוד יחוד פנימי.

ובשבע שני הרעב הוא בסוד הבל היוצא מפיו יתברך, וכענין שכתוב (דברים ה, א) "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם", וכמובא בתיקוני"ז (שם בתיקון סט, בדרך קח ע"א) שמתוך מדרגת האמונה עולה האדם עד לכדי כך שיש לו אמונה שלימה שהכל מדוד בהשגחה פרטית, ובזה בא מהטוב הגמור של הבורא ב"ה עד לפיו יתברך בסוד 'אומר ועושה', שהם הבל פיו של השי"ת, ומתוך כך יתקיים בו ענין שכתוב "רוח סערה עושה דברו" (תהלים קמח, ח), היינו ש'פנו לו את הדרך לתפילתו, שהרי כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה כאמור, וכמו שאמר שלמה במשלי (טז, ז) "ברצות ה' דרכי איש, גם אויביו ישלים איתו".

יב

וזהו שאמר דוד 'יערב עליו שיחי, אנכי אשמח בה', שאנכי מורה על פנימיות ועצמות האדם, ומשמעות הדבר, שהאדם כולו וכל עצמיותו שמח בהשי"ת, שהן מצד שני השבע והן מצד שני הרעב סומך ובטוח הוא בהשי"ת, ובזה התפילה היא עריבה ומתוקה, ובא האדם לשמחה בה' יתברך לבדו.

כי בדרך התפילה שהיא ביחוד שלם בהתבוננות ומחשבה נכונה יכול האדם להאיר את כל הגנוז בו, ומתוך דרך התפילה יבוא להכיר בכל הטוב שבו ובכל רצון נשמתו להדבק בשורשה בבורא ב"ה, ונכלל הוא בשבעת קני המנורה, שהם הבלים קדושים המאירים מצד מים רוח ואש היוצאים מפיו, שהרי כל העולם לא נברא אלא בשביל נשמות ישראל שיבואו לעולם ויאירו את כל מה שגנוז בהם השי"ת, ומתוך עצמם יעלו ויוציאו ויגלו לכל האור הגנוז מלמטה בארץ עד לכסא הכבוד.

וזהו כללות בנין בית המקדש, שהתאווה לו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים בכדי לייחד בית המקדש עם כסא הכבוד, ומתוך שהיה דוד המלך שלם בכל דרכי התפילה וייחד לכל השישה הבלים בהבל השביעי שהוא סוד 'בת שבע' כמובא בתיקוני"ז (שם בתיקון סט, בדרך קח ע"ב). וזהו שמובא בתרגום קהלת (א, ב) שבנה שלמה המלך את בית המקדש על אלו השבעה הבלים, כי הכל הוא בדרכי התפילה, ובה ימצא האדם לכל פנימיות התורה וחלקו בתורה הקדושה, וכענין 'ושכנתי בתוכם', באופן שיבוא על ידיה לדביקות האמיתי בה' ב"ה, ותאיר נשמתו עד לכסא הכבוד.

אדם המוציא הבלים ודיבורים בתפילתו, וכמה מלאכים פורשים כנפיהם ופיהם לקבל את דבריו ונועם זיו אור היוצא מדיבורו, וכמו שרמז קהלת (ו, כ) "כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפיים יגיד דבר", היינו שכל תכלית הבריאה היא בכדי שייטיב השי"ת עם האדם, עד שיראה את טובו ויוציא הבל קדוש מפיו, וכל בריאת המלאכים היא בכדי שיבואו ויטלו לאלו ההבלים והקולות הקדושים ויעלום לפני כסא כבודו יתברך.

ט

ובאמת הם שבעה הבלים כפולים, וכנאמר במנורה "שבעה ושבעה מוצקות" (זכריה ד, ב). ושהם שבעה הבלים העולים מהלב לפה, ושבעה הבלים היורדים מהראש לפה, כמובא בתיקוני"ז (שם בתיקון סט, בדרך קח ע"א). כי יש הבלים מצד החסד והחכמה המולידה ליראה, וכענין שכתוב 'יהי אור', והם דיבורי התפילה הנובעים מתוך שמגלה האדם את טובו וחסדו שמטיב השי"ת עימו ברוחני ובגשמי, ואלו ההבלים הם כנגד שבעה רקיעים, אמנם יש הבלים קדושים שהם מצד הגבורה וכנגד שבעה ארצות, והם לכושים לשבעת הבלים שמצד החסד, וכמובא כל זה בתיקוני"ז (שם בתיקון סט, בדרך קח ע"ב) וכענין שכתוב 'ויהי אור'.

ובאלו הבלים התפילה עולה השכינה הקדושה, כמו שכתוב בזוהר שמות (בדרך כ ע"ב) ובתיקוני"ז (בתיקון ל, בדרך עג ע"ב, ובתיקון סט שם בדרך קח ע"א) שעולה השכינה בהבל המזבח, וכל שאין אלו ההבלים הקדושים מגולים על ידי התפילות, שורה רוח סערה על הארץ, וכנגדה הוא הבל הקדוש שאמר עליו קהלת (ה, ד) "יש הבל אשר נעשה על הארץ". ומשמעות הדבר, שמחמת הרוח סערה אין לבני האדם את הדרך לתפילה, כי לב האדם והבל פיו צריכים לעלות מעלה לפני השי"ת, וכעמוד עשן העולה ומיתמר ביושר עד לכסא הכבוד, אך על ידי קליפת רוח סערה נוטה לב האדם מדרך יחוד התפילה, וגם כאשר מוציא מפיו דיבורי התפילה אינם מ'סטרא דיחודא' אלא מצד הפירוד, שמתוך כך אין מסתכלין בתפילתו כמובא בתיקוני"ז (שם בתיקון סט, בדרך קח ע"ב). ולכן עיקר יחוד התפילה הוא שיקיים האדם 'יש הבל אשר נעשה על הארץ', שיהיה לו דרך היכן להניח את דעתו וליבו במחשבתו על הנהגת השי"ת ומידותיו, וכאשר יהיו דעתו וליבו בדרך הנכון בענין זה, תהיה משמעות גדולה יותר ויותר בכל תפילה והבל היוצא מפיו.

ותלוי הכל במדרגות הידיעה והאמונה של האדם, שענין הידיעה' הוא שיבחר מתוך יראה לראות לכל צד החסד שיש לו בחייו ולכל צד החסד בבריאה כולה כאמור, וזהו מצד 'יהי אור', וזהו בסוד "שבע שני השבע" (בראשית מא, ג) כמובא בתיקוני"ז (שם בתיקון סט, בדרך קח ע"ב), היינו שצריך האדם לראות לכל 'שבע שני השבע' שיש לו בחייו ומתוך כך להוציא להבל פיו, והתבוננות זו היא רגלי האדם, היינו שבזה יש לו את היכולת והאפשרות לעמוד ולפתוח פיו בתפילה שיש בה התקשרות ויחוד אמיתי.

וצריך לידע שמתוך התבוננות בחסד השי"ת והשפעים שיש לאדם אינו יכול לבוא לשמחה תמידית ואמיתית, וזהו הטעם שאדם אינו שמח בשפע שיש תחת ידו על אף שיודעו ומכירו, וזהו מפני שמנסה הוא לשמוח בהשפע עצמו, אמנם האמת היא שהשפע הוא מתכלה ואינו נצחי, כי אפילו כנגד דבר שהוא נצחי, בודאי השי"ת נצחי ממנו.

כי כאשר נדבק בה'שפע', ולא ב'נותן השפע', אינו יכול לבוא לשמחה ויחוד אמיתי. כי באמת שהשפע אינו אמצעי לשמחה והטובה, אלא שהוא אמצעי לילך ולהשאר דבוק בהשי"ת, שהוא מקור השמחה האמיתית, וכמו שאמר דוד בתהלים (קד, לד) "אנכי אשמח בה", כי כל מטרת ותכלית השפע אינו אלא לצוות ולסייע לזה האדם החפץ להוציא הבל קדוש מפיו, שצריך הוא לכח עזר וסיוע להתפלל לפני הבורא ב"ה, וזהו מתוך שמתבונן בשפע וטוב השי"ת יש בו את היכולת והכח להתפלל, ולכן השפע וטוב ה' הוא כמדרגה אשר על ידה יכול האדם לילך ולרדוף אחרי השי"ת ולהשאר דבוק בו.

ולכך הדרך שיוכל האדם לעמוד ויהיו רגליו על הארץ הוא מתוך שיראה את כל השפע הקיים אצלו, וכמו שכתוב ביחזקאל (לז, י) "ועמדו על רגליהם", וזהו נחשב שרגליו על הארץ. וזהו שאנו מברכים 'רוקע הארץ על המים',

קחו חלק
במפעל
הקודש

המעוניינים להצטרף למערך הרחבים בארץ והעולם ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות

0527.130.400 או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com

לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com